

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА

АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

програма курсу
для магістрантів зі спеціальності 8.010103 –
“Педагогіка і методика середньої освіти. Музика”

Полтава-2007

Аранжування музичних творів: програма курсу для магістрантів зі спеціальності 8.010103 – “Педагогіка і методика середньої освіти. Музика” /Укладач Дем’янюк Н.Ю. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2007. – 24 с.

Рецензенти:

заслужений працівник культури України, викладач Полтавського державного музичного училища імені М.В. Лисенка **В.П. Кучер**

кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри музики Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка доцент **Н.В. Сулаєва**

Затверджено вченою радою Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Протокол № 17 від 27.06. 2007 р.

**ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»**

АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ:
 програма курсу
 для магістрантів зі спеціальності 8.010103 –
 “Педагогіка і методика середньої освіти. Музика”
 Укладач Дем’яно Наталія Юріївна
 Підписано до друку 27.06.2007 р.
 Комп’ютерний набір і верстка Дем’яно Н.Ю.
 Формат 60x84 1/32. Папір друкарський.
 Друк офсетний.
 Умовн. друк. арк. 1,0.

Курс: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 2,5 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин: 2	0101 Педагогічна освіта 8.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Музика. Магістр.	Обов’язковий Рік підготовки: 1 Семестр: 1 Лекції: 10 год. Практичні заняття: 14 год. Лабораторні заняття: 10 год. Самостійна робота: 28 год. Індивідуальна робота: 28 год. Вид контролю: 1 семестр – залік

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах реорганізації системи вищої освіти з метою входження до європейського освітнього простору і приєднання до Болонського процесу, реалізації основних настанов «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті» значно актуалізується проблема підвищення якісного рівня професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта.

Курс «Аранжування музичних творів» посідає чільне місце серед спеціальних музичних дисциплін, які забезпечують процес фахової підготовки магістра музики. Викладання мистецьких дисциплін у закладах освіти і культури, музично-виховна, культурно-просвітницька та організаційна діяльність потребуватиме від нього не лише знання особливостей і природи хорового співу, уявлення складного процесу роботи з хором, володіння диригентською технікою, мистецтвом керування хором, але й уміння аналізувати, відбирати та перекладати партитури музичних творів для виконання вокально-хоровими колективами різних складів і типів.

Мета курсу: ознайомлення з основними теоретичними положеннями, принципами і засобами аранжування, оволодіння прийомами перекладення музичних творів для хорових колективів певного складу та рівня виконавської майстерності.

Завданнями курсу є:

знайомство з кращими зразками обробок світової та вітчизняної хорової культури;

вивчення теоретичних основ і прийомів перекладень хорових творів;

набуття навичок аранжування складних багатоголосних хорових творів для дитячого хору;

ознайомлення з прийомами аранжування простих двоголосних і триголосних творів для мішаного хору, сольних вокальних творів із супроводом для хору.

Після закінчення вивчення курсу магістрант повинен **знати:**

найкращі вітчизняні і світові класичні взірці перекладень музичних творів для хору;

основні теоретичні положення і принципи аранжування хорових творів;

прийоми і засоби перекладення музичних творів для хорових колективів певного складу та рівня виконавської майстерності.

Після закінчення вивчення курсу магістрант повинен **вміти:**

аналізувати і добирати музичний матеріал для аранжування з урахуванням виконавських технічних і художніх можливостей хорового колективу;

здійснювати перекладення складного багатоголосного хорового твору для дитячого хору;

здійснювати перекладення простого двоголосного або триголосного твору для мішаного хору;

здійснювати перекладення сольного вокального твору із супроводом для хору.

Необхідною умовою успішного оволодіння курсом „Аранжування музичних творів” є знання основ теорії музики, гармонії, хорознавства, аналізу музичних творів.

Методичне забезпечення становлять тексти лекцій; схеми і таблиці; питання і завдання до заліку; тести; методичні матеріали; записи вокальних і хорових творів; електронні варіанти підручників і навчально-методичних посібників з дисципліни; навчально-методична література; записи хорових і вокальних творів; хрестоматії; репертуарні збірники.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Змістовий модуль I.....	6
Змістовий модуль II.....	8
Структура залікового кредиту курсу.....	10
Теми практичних занять.....	11
Теми лабораторних занять.....	11
Завдання для самостійної роботи.....	11
Завдання для індивідуальної роботи.....	13
Контрольні питання з курсу «Аранжування музичних творів»....	15
Контроль і критерії оцінювання знань і умінь з курсу «Аранжування музичних творів».....	17
Музичний матеріал для слухання і перекладення.....	19
Список рекомендованої літератури.....	22
Ресурси.....	24

РЕСУРСИ

<http://www.classic.net.ua/>

<http://www.gromko.ru/dict/people/>

<http://www.music4u.ru/>

<http://muz.by.ru/rus.htm/>

<http://www.unimax.narod.ru/home.htm/>

<http://www.kulto.ru/>

<http://www.zvuki.ru/>

<http://www.dj.ru/>

<http://www.art-books.webshops.ru/>

Методи навчання: кредитно-модульна технологія навчання; лекції; практичні і лабораторні заняття; складання конспектів, графічних схем; пошуково-дослідницька робота; слухання та аналіз вокальних і хорових творів; вивчення та аналіз хорових перекладень для різних видів і типів хорів; виконання індивідуальних творчих завдань і перекладень музичних творів; розробка і захист навчального проекту.

Програма курсу «Аранжування музичних творів» для магістрантів зі спеціальності 8.010103 – “Педагогіка і методика середньої освіти. Музика» побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУРСУ

Тема 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ І ПОНЯТТЯ В КУРСІ „АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ”

Про цілі і завдання курсу „Аранжування музичних творів”.
Про необхідність оволодіння керівником хору навичками практичної роботи з перекладення для різних складів хору.

Про сутність понять «аранжування», «обробка», «інструментування».

Природа співацьких голосів (жіночих, чоловічих, дитячих) та їх вокально-технічні і художні можливості.

Типи і види хорів, їх виконавські можливості.

Види перекладень для хору (з однорідного на мішаний, з мішаного на однорідний, з метою полегшення фактури, з метою ускладнення фактури, вокального твору з супроводом для хору, інструментального твору для хору, обробка народних мелодій).

Загальні принципи хорового аранжування.

Основні напрямки і прийоми перекладання. Засоби хорового аранжування.

Приклади різних видів перекладень відомих майстрів хорового письма (М.Лисенка, М.Леонтовича, Ф.Колесси, Я.Степового, С.Людкевича та ін.), їх аналіз і порівняння.

Тема 2. АРАНЖУВАННЯ, ГАРМОНІЯ І ХОРОЗНАВСТВО

Про необхідність урахування вимог і особливостей гармонії і хорознавства у перекладеннях для хору.

Збереження природного голосоведення. Значення правильного вибору мелодичного положення акорду та хорова зручність його розташування.

Особливості тісного і широкого розташування акордів. Мелодичне положення акорду. Випадки застосування перехрещення голосів з метою збільшення виразності і досягнення певних художніх ефектів.

Урахування виражальної специфіки регістрів: низького, середнього, високого.

Особливості викладення теми. Залежність від характеру мелодії, інтонаційної та ритмічної структури, теситури, типу, складу і виконавських можливостей колективу. Розподіл мелодії між голосами, унісонне викладення, октавний унісон.

- К.: Муз.Україна, 1989. - 87 с.

20. Левандо П.П. Проблемы хороведения. - Л.: Музыка, 1974. - 139 с.

21. Левандо П.П. Хоровая фактура. - Л.: Музыка, 1984. - 118 с.

22. Ленский А.С. Искусство хоровой аранжировки: учебное пособие. - М.: Музыка, 1980. - 142 с.

23. Лиманський П.Т., Тягло Є.І. Вокально-хорова робота вчителів музики у дитячому хорі. - Полтава: ПДШ, 1997. - 74 с.

24. Лицвенко И.Г. Техника переложений сольных вокальных произведений для разных хоровых составов. - М.: Музыка, 1964. - 186 с.

25. Луговенко В., Ніколаєва Н. Українська хорова література. - К.: Муз. Україна, 1985. - 204 с.

26. Молдавін М. Народний підголосковий спів. - К.: Муз. Україна, 1980. - 79 с.

27. Орлова Н. О певческом рабочем диапазоне школьников //Музыкальное воспитание в школе. - М.: Музыка, 1975. - Вып. 10.- С. 91-95.

28. Пігров К. Керування хором. - Вид. 2-е. - К.: Музлітература, 1962. - 201 с.

29. Попов С.В. Организационные и методические основы работы самодеятельного хора. - М.: Музыка, 1961. - 68 с.

30. Раввінов О. Методика хорового співу в школі. - К.: Муз. Україна, 1969. - 130 с.

31. Романовский Н.В. Хоровой словарь. - 3-е изд. - Л.: Музыка, 1980. - 142 с.

32. Самарин В.А. Хороведение: учебное пособие для педагогических вузов. - 2-е изд. - М.: Академия, 2000. - 208 с.

33. Соколов В.Г. Работа с хором. - М.: Музыка, 1983. - 192 с.

34. Стулова Г.П. Хоровой класс.-М.: Просвещение, 1988. - 126 с.

35. Чесноков П.Г. Хор и управление им. - М.: Музыка, 1961. - 129 с.

36. Чміль Ю.К. Хорове аранжування: навчальний посібник для студентів музично-педагогічних факультетів. - К.: НПУ, 1997. - С. 8-28.

37. Шамина Л. Работа с самодеятельным хоровым коллективом.- М.: Музыка, 1988. - 173 с.

38. Юссон Р. Певческий голос. - М.: Музыка, 1974. - 87 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абелян Л.М. Хоровое исполнительство как путь духовного обогащения подростка //Музыкальное воспитание в школе. -М.: Музыка, 1978. - Вып. 13. - С. 67-74.
2. Андрос Н., Дженков В., Семенов Н. Українська хорова література. - К.: Муз. Україна, 1985. - Вип. 1. - 139 с.
3. Асафьев Б. О хоровом искусстве. - Л.: Музыка, 1980. - 97 с.
4. Бандина А., Попов В., Тихеева Л. Школа хорового пения. - М.: Музыка, 1966. - Вып. 1. - 198 с.
5. Березин А.А. Переложение музыкальных произведений для детского хора. - М.-Л.: Просвещение, 1965. - 124 с.
6. Болгарський А.Г., Сагайдак Г.М. Хоровий клас і практика роботи з хором: навчальний посібник для музично-педагогічних відділень педагогічних училищ. - К.: Муз. Україна, 1987. - 239 с.
7. Горохов П.Д., Загребський Д.С. Хорове аранжування: посібник для музичних училищ. - К.: Муз. Україна, 1982. - 126 с.
8. Дем'янюк Н.Ю. Основи хорознавства і методики роботи з хором: навчальний посібник для студентів середніх спеціальних і вищих закладів освіти. - Полтава: ПДПУ, 2004. - 96 с.
9. Дмитревський Г. Хорознавство і керування хором. Елементарний курс. - К.: Музлітература, 1961. - 95 с.
10. Егоров А. Основы хорового письма. - М.-Л.: Музыка, 1939. - 166 с.
11. Живов В.Л. Исполнительский анализ хорового произведения //Работа с хором. - М.: Профиздат, 1972. - С. 115-138.
12. Ивакин М.И. Хоровая аранжировка: учебное пособие. - М.: Музыка, 1980. - 116 с.
13. Ильин В. Очерки истории русской хоровой культуры. - М.: Музыка, 1985.-168 с.
14. Колодуб И.С. О народнопесенных традициях украинской вокальной школы. - К.: Муз. Україна, 1984. - 87 с.
15. Коломоєць О.М.Хорознавство: навчальний посібник для студентів вузів. - К.: Либідь, 2001. - 168 с.
16. Копытман М.С. Хоровое письмо. - М.: Музыка, 1971. - 116 с.
17. Кочнева И., Яковлева А. Вокальный словарь. - Л.: Музыка, 1986.-70 с.
18. Краснощеков В. Вопросы хороведения. - М.: Музыка, 1969. - 237 с.
19. Лашенко А. Хоровая культура: аспекты изучения и развития.

Застосування *divisi*. Поєднання різнотембрових ліній у хоровій фактурі. Звучання партій у різних регістрах, динаміці, поліритмічно, з різною підтекстовкою.

Хорова «інструментовка». Спів «затуленим ротом» для відтворення партитури акордового складу, у перекладеннях з романсової літератури. Спів без тексту на різні склади або голосні з метою посилення смислового навантаження, доповнення картинно-зображувального характеру музики, створення фону. Імітаційна та художньо-виразна функція *glissando*.

Підтекстовка при аранжуванні творів гомофонно-гармонічного та акордового складів, вокальних творів, при ускладненні фактури, зміні ритмічного малюнка. Врахування художніх особливостей і функціонально-змістового навантаження тексту.

Практичний блок до змістового модулю I

1. Слухання й аналіз перекладень для хору відомих майстрів хорового письма і порівняння з оригіналом.
2. Аналіз обробок народних пісень та виявлення прийомів аранжування, що застосовані композиторами (на творах М.Лисенка, М.Леонтовича, Я.Степового, Ф.Колесси, К.Стеценка).
3. Ознайомлення з перекладеннями для дитячого хору творів, що написані для однорідного або мішаного хору.
4. Ознайомлення з перекладеннями на однорідний і мішаний хор.
5. Ознайомлення з перекладеннями сольних вокальних творів з супроводом і обробок українських народних пісень для хору.
6. Аналіз хорових аранжувань на предмет дотримання правил і вимог гармонії і хорознавства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Тема 1. АРАНЖУВАННЯ ТВОРІВ ДЛЯ МІШАНОГО ТА ОДНОРІДНОГО ХОРІВ

Правила аранжування двоголосної хорової партитури однорідного хору для двоголосного мішаного хору.

Два способи перекладення триголосного і чотириголосного однорідного хору на чотириголосний мішаний хор.

Перекладення чотириголосної партитури однорідного хору на чотириголосний мішаний хор двома способами. Умови застосування транспозиції.

Перекладення чотириголосних мішаних хорів на однорідні. Залежність від особливостей фактури, розташування акордів, діапазону твору і хорових партій. Перекладення із збереженням інтервального співвідношення голосів. Перекладення із зміною інтервального співвідношення між голосами. Застосування комбінованого прийому аранжування чотириголосного мішаного хору на однорідний хор.

Особливості перекладень однорідного хору на дитячий. Врахування діапазону партій і теситури твору.

Особливості перекладень мішаного хору на дитячий.

Тема 2. АРАНЖУВАННЯ ТВОРІВ З МЕТОЮ СПРОЩЕННЯ АБО УСКЛАДНЕННЯ ФАКТУРИ

Перекладення з метою спрощення фактури багатоголосних мішаних і однорідних хорів на чотириголосні хори. Вилучення подвоєних голосів. Зняття у поліфонічній музичній тканині менш важливих хорових партій.

Спрощення двохорних партитур.

Аранжування чотириголосних партитур мішаного хору на триголосні однорідні хори. Вилучення подвоєного або найменш характерного звуку акорду. Розташування акордів.

Перекладення з чотириголосних хорів на двоголосні хори. Голосоведення. Особливості перекладень творів контрастно-поліфонічного, імітаційно-поліфонічного і підголоскового складу.

Особливості перекладень з метою спрощення фактури для дитячого хору. Основні правила.

Перекладення з метою ускладнення фактури (уведення нових голосів з партії супроводу, подвоєння деяких вокальних ліній).

мої

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. За городом качки пливуть

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Закувала зозуленька

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Зашуміла ліщинонька

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Козака несуть

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Котилася зірка

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Мала мати одну дочку

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Над річкою бережком

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Налетіли журавлі

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Ой з-за гори кам'яної

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Ой ніхто ж там не бував

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Ой сивая зозуленька

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Ой у Львові

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Піють півні

Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Щедрик

Українська народна пісня, обр. В. Ступницького. Ой шум ходить по діброві

Українська народна пісня. Дощик, дощик

Українська народна пісня. У гаечку ходила я

Чайковский П. Отче наш

Чайковский П., сл. Толстого А.К. Среди шумного бала

Чайковский П., сл. Толстого А.К. То было раннею весной

Чесноков П., сл. Некрасова Н. Несжатая полоса

Чесноков П. Листя

Шебалин В., сл. Пушкина А. Зимняя дорога

Шебалин В., сл. Лермонтова М. Утёс

Шостакович Д. Колискова

Штогаренко А. У Києві, на Подолі

Шуман Р., рус. текст Родионова Я. Вечерняя звезда.

Шуман Р. Нічна тиша

Щедрин Р., сл. Пушкина А. Тиха украинская ночь.

Левченко Г. На козака пригодонька. Лірико-драматична поема
 Левченко Г. Червона калина – полтавська земля
 Лисенко М. Боже великий, єдиний
 Лисенко М. Ой нема, нема ні вітру, ні хвилі
 Лисенко М. Херувимська пісня
 Литвинов А., сл. Шевченка Т. Ой чого ти почорніло
 Людкевич С. Заповіт. Кантата
 Лятошинський Б., сл. Пушкіна А. Осень
 Майборода П. Пролісок
 Майборода П. Розлягалися тумани
 Моцарт В.А. Ave, verum corpus. Мотет
 Моцарт В.А. Вечірня пісня
 Моцарт В.А. Реквієм
 Мураделі В. У далекий край
 Мусоргський М. Хор стрельцов и стрелецких жён (Хованщина. 3 д.)
 Направник Е. На севере дуб одинокий
 Неизвестный автор. XVIII в. Редакция Г. Владышевской. Гласом моим
 ко Господу воззвах. Праздничный 12-голосный концерт на три хора.
 Рахманинов С. Всенощное бдение. Соч. 37.
 Рахманинов С. Сирень
 Рахманинов С. Сосна
 Ревуцький Л. Ой вінку мій, вінку
 Ревуцький Л. В полі, полі жито
 Речкунов М. Осінь
 Речкунов М. Острою секирой
 Римський-Корсаков Н. Не ветер, вея с высоты
 Римський-Корсаков Н., сл. Пушкіна А. Редееет облаков летучая гряда
 Свиридов Г. Повстречался сын с отцом
 Свиридов Г. Пушкинский венок. Концерт для хора
 Снетков Б., сл. Кондрашенко Л. Море спит
 Танеєв С. Серенада
 Теличко В., сл. Меденцій М. Нічка
 Теплов П. В дні літа
 Українська народна пісня, обр. А. Авдієвського. Вербовая дощечка
 Українська народна пісня, обр. А. Авдієвського. Колискова
 Українська народна пісня, обр. Г. Левченка. Вийди, Грицю, на вулицю
 Українська народна пісня, обр. Г. Левченка. Виряджала мати сина
 Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича. Дударик
 Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича, сл. Шевченка Т. Думи

Аранжування двоголосного на триголосний хор. Аранжування двоголосного на чотириголосний хор.

Визначення доцільності перекладень з метою ускладнення фактури характером музичних творів.

Засоби ускладнення чотириголосся в мішаному хорі.

Тема 3. ОСОБЛИВОСТІ АРАНЖУВАННЯ СОЛЬНИХ ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ І НАРОДНИХ ПІСЕНЬ ДЛЯ ХОРУ

Відповідність сольного вокального твору з супроводом технічно-творчим вимогам аранжування. Вирішення питань збереження супроводу, визначення тональності та основного мелодичного голосу.

Перекладення сольного твору для двоголосного хору зі збереженням супроводу.

Перекладення сольного твору для триголосного хору зі збереженням супроводу.

Перекладення сольного твору для чотириголосного хору. Засоби і прийоми створення хорової фактури..

Перекладення сольного твору для соліста і хору.

Особливості обробок народних мелодій для хору. Визначення ладової основи, гармонії, тональності, форми, складу, теситури.

Правила перекладення сольних вокальних творів для дитячого хору.

Практичний блок до змістового модулю II

1. Розгляд та аналіз перекладень з однорідного хору на мішаний.
2. Розгляд та аналіз перекладень з мішаного хору на однорідний.
3. Розгляд та аналіз перекладень з метою спрощення фактури.
4. Розгляд та аналіз перекладень з метою ускладнення фактури.
5. Розгляд та аналіз перекладень сольних вокальних творів для хору.
6. Розгляд та аналіз обробок народних мелодій для хору.
7. Розгляд та аналіз перекладень усіх видів на дитячий хор.
8. Виконання перекладень з однорідного хору на мішаний.
9. Виконання перекладень з мішаного хору на однорідний.
10. Виконання перекладень з метою спрощення фактури.
11. Виконання перекладень з метою ускладнення фактури.
12. Виконання перекладень сольних вокальних творів для хору.
13. Виконання перекладень усіх видів на дитячий хор.

СТРУКТУРА ЗАЛКОВОГО КРЕДИТУ КУРСУ

№ п/п	Тема	Лекційн. (г.)	Прак-тич. (г.)	Лабора-тор. (г.)	Само-ст. (г.)	Інди-від. (г.)	Кіль-кість балів
Змістовий модуль I. Теоретичні основи курсу							
1.	Основні положення і поняття в курсі „Аранжування музичних творів”	2	2	-	-	-	10
2.	Аранжування, гармонія і хорознавство	2	2	-	-	-	10
Змістовий модуль II. Аранжування музичних творів							
1.	Аранжування творів для мішаного та однорідного хорів	2	4	4	10	-	15
2.	Аранжування творів з метою спрощення або ускладнення фактури	2	4	4	10	-	15
3.	Особливості аранжування сольних вокальних творів і народних пісень для хору	2	2	2	8	-	15
	Підготовка і захист навчального проекту	-	-	-	-	28	15
	Підсумковий контроль	-	-	-	-	-	20
Всього годин : 90		10	14	10	28	28	100

МУЗИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ СЛУХАННЯ І ПЕРЕКЛАДЕННЯ

Аренський А. Серенада
Бах І.С., рус. текст Машистова А. Сердце, молчи
Березовский М. Не отвержи мене во время старости. Концерт для 4-голосного хора
Бетховен Л. Весняний заклик
Бортнянский Д. Тебе Бога хвалим. Двухорный концерт
Бортнянский Д. Херувимская песнь № 7
Ведель А. Ныне отпускаеши
Верди Дж. Реквием
Верьовка Г. Урожайна святкова
Гаврилин В. Перезвоны. Симфония-действие
Гендель Г.Ф. Хор израильтян (Самсон. Оратория)
Глинка М., сл. Дмитриева И. Ах, когда б я прежде знала
Глинка М., сл. Пушкина А. Не пой, красавица
Гріг Е. Захід сонця
Гріг Е. Пісня Сольвейг
Гринишин М. Край мальовничий
Гурилёв А., сл. Грекова Н. Вьётся ласточка
Гурилёв А. Матушка-голубушка
Гурилёв А. Сарафанчик
Данькевич К. Чорний крук. Прощання. Хор і квартет (Богдан Хмельницький. 1 д.)
Даргомыжский А. Сватушка (Русалка. 2 д.)
Диего Ортис. О счастливые глаза мои. Мадригал
Дилецкий Н. Воскресенский канон
Дичко Л. Сонячне коло. Кантата для дитячого хору й оркестру
Жуковський Г. Над Дніпром
Итальянская народная песня. Эхо
Калинников В., сл. Жуковского В. Жаворонок
Калинников В., сл. Баратынского Е. Зима
Карабиц И. Киевские фрески. Оратория
Карганов К. Видит лань в воде
Колеса М. Біла хустина
Кристоваль де Моралес. Мотет
Кюї Ц. Заря лениво догораєт
Кюї Ц., сл. Тютчева Ф. Весна

ілюстрування теоретичних положень відповідними прикладами;

виявлення достатньо високого рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу;

допущення двох-трьох неточностей в обґрунтуванні теоретичних положень.

Оцінка **“задовільно”** ставиться за умов:

неточного розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

розуміння значення спеціальних термінів, але припущення помилок у їх вживанні;

припущення суттєвих помилок у викладенні матеріалу;

невміння застосовувати при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

недостатнього ілюстрування теоретичних положень відповідними прикладами;

виявлення задовільного рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу.

Оцінка **“незадовільно”** ставиться за умов:

недостатнього розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

незнання і нерозуміння спеціальної термінології;

припущення суттєвих помилок у виконанні усіх завдань;

невміння ілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами;

невміння застосовувати при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

виявлення незадовільного рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Основні положення і поняття в курсі „Аранжування музичних творів”
2. Аранжування, гармонія і хорознавство
3. Аранжування творів для мішаного та однорідного хорів
4. Аранжування творів з метою спрощення або ускладнення фактури
5. Особливості аранжування сольних вокальних творів і народних пісень для хору

ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

1. Перекладення музичних творів на мішаний хор
2. Перекладення музичних творів на однорідний хор
3. Перекладення музичних творів для хору з метою спрощення фактури
4. Перекладення музичних творів для хору з метою ускладнення фактури
5. Перекладення сольних вокальних творів і народних пісень для хору

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Перекласти першим способом триголосну партитуру однорідного хору на мішаний чотириголосний хор: «Ранок у полі» М.Колесси, «Сосна» М.Іполитова-Іванова (у програмі наведено орієнтовний перелік творів)

2. Перекласти другим способом триголосну партитуру однорідного хору на мішаний чотириголосний хор: «Край мальовничий» М.Гринишина, «Урожайна святкова» Г.Верьовки, «Розлягалися тумани» П.Майбороди

3. Перекласти першим способом твір, що виконується чотириголосним чоловічим хором, на мішаний, транспонуючи на чисту квінту або малу сексту вгору: «Знов поля переді мною» А.Глуценка, «Озеро світле» А.Копилова, «Ой, матінко моя» М.Леонтовича

4. Перекласти другим способом однорідний чоловічий хор на мішаний з транспонуванням: «У Києві, на Подолі» А.Штогаренка, «На севері дуб одинокий» Е.Направника, «Ой нема, нема ні вітру, ні хвилі» М.Лисенка

5. Перекласти першим способом чотириголосну партитуру жіночого хору на мішаний з транспонуванням на малу терцію – чисту кварту вниз: «Серенада» А.Аренського, «Захід сонця» Е.Гріга, «Ой

Дунай-річка» А.Штогаренка

6. Перекласти другим способом чотириголосну партитуру жіночого хору на мішаний: «Без поры, да без времени» П.Чайковського, «Ой одна я, одна» А.Штогаренка

7. Перекласти першим способом твір, який написаний для мішаного хору, на однорідний склад: «Налетіли журавлі» М.Леонтовича, «Ой у Львові» М.Леонтовича, «В дні літа» П.Теплова

8. Перекласти другим способом партитуру твору, який написаний для мішаного хору, на однорідний склад з транспонуванням: «Вечірня пісня» В.Моцарта, «Весняний заклик» Л.Бетховена

9. Перекласти мішаним способом твір на однорідний хор: «Острою секирою» М.Іполитова-Іванова, «Журавель» О.Кошиця, «Як іней у нічку весняну впав» Ф.Мендельсона, «Осінь» М.Речкунова

10. Перекласти багатоголосний хоровий твір на чотириголосний мішаний хор: «Земле наша, любя мати ясна» А.Філіпенка, «Сон» К.Стеценка, «Вознесите хвалу» з опери «Казка про царя Салтана» М.Римського-Корсакова

11. Перекласти багатоголосний хоровий твір, який написаний для однорідного хору, на чотириголосний однорідний хор: «Не пой, не пой ты, соловьюшко» А.Сгорова, «Ноктюрн» (фрагмент) А.Аренського

12. Перекласти партитуру чотириголосного мішаного хору на триголосний або двоголосний однорідний хор: «В багрянному сьйві» М.Вериківського, «Зимова дорога» В.Шебаліна, «Над річкою бережком» М.Леонтовича, «Любов» А.Новикова

13. Перекласти з метою ускладнення фактури двоголосний твір на триголосний та чотириголосний однорідний хор або чотириголосний мішаний хор: «В полі, полі жито» Л.Ревуцького, «Заря лениво догорає» Ц.Кюї, «Біла хустина» М.Колесси

14. Перекласти чотириголосну партитуру з мішаного хору на багатоголосний мішаний хор: «Море в ярости стонало» в обробці Б.Шехтера, «Над рікою Дніпром» С.Благообразова, «Ой наступила та чорна хмара» в обробці М.Лисенка

15. Перекласти сольний вокальний твір, залишаючи супровід, для двоголосного і триголосного однорідного хору: «Жайворонок» М.Глінки, «Попутна пісня» М.Глінки, «Наспіві Сходу» С.Василенка

16. Перекласти сольний вокальний твір, залишаючи супровід, для чотириголосного мішаного хору (шляхом прямого перенесення голосів супроводу в хорову партитуру): «Колискова» Д.Шостаковича, «У далекий край» В.Мураделі

КОНТРОЛЬ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ І УМІНЬ З КУРСУ «АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

По закінченні вивчення курсу в I семестрі проводиться залік.

Методи оцінювання: експрес-тестування, поточне та підсумкове тестування; фронтальне та індивідуальне опитування; оцінювання якості виконання індивідуальних навчально-дослідних і творчих завдань; визначення рейтингу кожного студента за шкалою оцінювання.

Шкала оцінювання:

90-100 балів – відмінно (A);

75-89 балів – добре (BC);

60-74 балів – задовільно (DE);

35-59 балів – незадовільно з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).

Оцінка “**відмінно**” ставиться за умов:

повного і глибокого розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

усвідомлення значення понять і вільного володіння термінологією;

послідовного і логічного викладення матеріалу;

застосування при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

ілюстрування теоретичних положень відповідними прикладами;

виявлення високого рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу;

допущення двох-трьох неточностей, які не впливають на правильність відповіді.

Оцінка “**добре**” ставиться за умов:

достатньо повного розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

розуміння значення спеціальних термінів, але не завжди доцільного їх використання;

відсутності суттєвих помилок у викладенні матеріалу;

вміння застосовувати при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

24. Виявіть особливості перекладень мішаного хору на дитячий.
25. Визначте засоби перекладення з метою спрощення фактури багатоголосних мішаних і однорідних хорів на чотириголосні хори.
26. Назвіть правила аранжування чотириголосних партитур мішаного хору на триголосні однорідні хори.
27. Розкрийте особливості перекладень з чотириголосних хорів на двоголосні хори.
28. Визначте особливості перекладень творів контрастно-поліфонічного, імітаційно-поліфонічного і підголоскового складу.
29. Назвіть засоби перекладення з метою ускладнення фактури двоголосного на триголосний хор.
30. Розкрийте засоби перекладення з метою ускладнення фактури двоголосного на чотириголосний хор.
31. Визначте шляхи ускладнення чотириголосся в мішаному хорі.
32. Виявіть умови та специфіку аранжування сольних вокальних творів для хору.
33. Охарактеризуйте особливості перекладення сольного твору для двоголосного хору зі збереженням супроводу.
34. Назвіть правила перекладення сольного твору для триголосного хору зі збереженням супроводу.
35. Розкрийте засоби перекладення сольного твору для чотириголосного хору.
36. Визначте прийоми перекладення сольного твору для соліста і хору.
37. Розкрийте особливості обробок народних мелодій для хору.
38. Виявіть специфіку перекладення сольних вокальних творів для дитячого хору.

17. Перекласти сольний вокальний твір, залишаючи супровід, для чотириголосного мішаного хору (використовуючи гармонічну основу твору): «Баркарола» Ф.Шуберта, «Менует» С.Танєєва, «Догорав зимовий день» М.Политова-Іванова, «Краю мій» А.Штогаренка

18. Перекласти твір для соліста з супроводом хору а саррелла: «Пісня Сольвейг» Е.Гріга, «Что мне жить и тужить» О.Варламова, «Солов'ї» В.Соловйова-Сєдого

19. Обробити народну мелодію для жіночого або дитячого хору а саррелла: «Яром, яром дівчинонька», «За річкою, попід гаєм»

20. Обробити народну мелодію для чоловічого хору а саррелла: «Та туман яром котиться», «Не шуми, мати, зелена дубравушка»

21. Обробити народну мелодію для мішаного хору а саррелла: «Ой стану я на облозі», «Край щасливий, край веселий»

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ (навчальні проекти)

1. Перекласти твори, які написані для однорідних хорів, на мішаний склад:

а) триголосний однорідний на мішаний: «Ночевала тучка золотая» М.Римського-Корсакова, «Соловьём залётным» М.Анцєва;

б) триголосний однорідний на чотириголосний мішаний: «Дзвіночки» М.Анцєва, «Сосна» С.Рахманінова;

в) чотириголосний однорідний на чотириголосний мішаний: «Ноктюрн» М.Зарія, «Вже й журавлі в досвітній млі» А.Штогаренка.

2. Перекласти хорові партитури мішаного хору на однорідні:

а) із збереженням інтервального співвідношення між голосами: «Ой п'є вдова» М.Леонтовича, «Вечірня зірка» Р.Шумана;

б) зі зміною інтервального співвідношення між голосами: «Вечірня пісня» В.Моцарта, «Пісня миру й дружби» А.Філіпенка;

в) мішаним способом: «Ночевала тучка золотая» П.Чайковського, «Народе мій» П.Козицького.

3. Перекласти з метою спрощення фактури:

а) багатоголосний мішаний хор на чотириголосний: «Помолчим» В.Сорокіна, «Венеціанська ніч» М.Глінки–М.Балакірева;

б) чотириголосний мішаний хор на чотириголосний, триголосний і двоголосний однорідні: «Над Дніпром» Г.Жуковського, «Нічна тиша» Р.Шумана, «Ой вінку мій, вінку» Л.Рєвучького.

4. Перекласти з метою ускладнення фактури:

а) двоголосний хор на чотириголосні однорідний і мішаний: «Слава

нороду!» С.Рахманінова, «Ой сивая зозуленька» М.Леонтовича;
б) чотириголосний мішаний на багатоголосний: «П'ять ночей і днів»
П.Майбороди, «Повстречался сын с отцом» Г.Свіридова.

5. Перекласти сольні вокальні твори для хору:

- а) для двоголосних і триголосних однорідних хорів: «Белеет парус
одинокій» О.Варламова, «Сарафанчик» А.Гурильова;
б) для чотириголосного мішаного хору: «Краю мій» А.Штогаренка,
«Не ветер, вей с высоты» М.Римського-Корсакова;
в) для соліста і хору: «Колискова» Д.Шостаковича, «Матушка-
голубушка» А.Гурильова.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ «АРАНЖУВАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

1. Розкрийте сутність понять «аранжування», «обробка», «інструментування».
2. Охарактеризуйте жіночі співацькі голоси та їх вокально-технічні і художні можливості.
3. Охарактеризуйте чоловічі співацькі голоси та їх вокально-технічні і художні можливості.
4. Охарактеризуйте дитячі співацькі голоси та їх вокально-технічні і художні можливості.
5. Наведіть класифікацію типів, видів, складів хорів.
6. Розкрийте виконавські можливості однорідного хору.
7. Розкрийте виконавські можливості мішаного хору.
8. Визначте основні три напрямки аранжування.
9. Назвіть та охарактеризуйте види перекладень для хору.
10. Розкрийте основні закономірності і принципи хорового аранжування.
11. Визначте засоби хорового аранжування.
12. Обґрунтуйте необхідність урахування вимог і особливостей гармонії і хорознавства у перекладеннях для хору.
13. Розкрийте особливості голосоведення та розташування акордів у перекладеннях для хору.
14. Виявіть виражальну специфіку регістрів: низького, середнього, високого.
15. Охарактеризуйте особливості та види викладення теми в аранжуваннях для хору.
16. Обґрунтуйте значення тембру при створенні перекладень.
17. Визначте та охарактеризуйте засоби хорової «інструментовки».
18. Розкрийте значення та особливості підтекстовки в перекладеннях для хору.
19. Назвіть правила аранжування двоголосної хорової партитури однорідного хору для двоголосного мішаного хору.
20. Охарактеризуйте способи перекладення триголосного і чотириголосного однорідного хору на чотириголосний мішаний хор.
21. Визначте способи перекладення чотириголосної партитури однорідного хору на чотириголосний мішаний хор.
22. Розкрийте способи аранжування чотириголосного мішаного хору на однорідний хор.
23. Виявіть особливості перекладень однорідного хору на дитячий.